

AN GUODDELISVUODA ULME

AN guodelisvuoda ulme li værálda aktisasj pládna gáktu hæjosvuodav gádodit, binnedit sieradusájt ulmutjij gaskan ja dálkádakrievddamijt ganugahttet ávddål jage 2030.

Guodelis ávddånbme ja AN guodelisvuoda ulme

Guodelis ávddånbme merkaj dajt dárbojt gåbttjåt ma ulmutjijn li uddni, váni biejsstemis boahtte buolvaj máhttelisvuodajt gåbttjåtjit ietjasa dárbojt.

Guodelisvuoda ulme reflekteriji guodelis ávddånime gálmå dimensjåvnå: dálkádahka ja birás, økonomijja ja sosiála dille.

AN guodelisvuoda ulme sisadni 17 ulme ja 169 oasseulme. Ulme galggi doajmmat globála oahpestiddjen rijkajda, æladusájda ja sivjlasebrudahkaj. Ulme demokratijjalattjat hábbmiduvvin gå værálda rijka buktin oajvvadusájt ja vargga 10 millijåvnå ulmutja buktin ietjasa vuojnojt My World ságájdahttemguoradallama baktu.

AN guodelisvuoda ulmij låvgåjt ja ikåvnåjt máhtá viedtjat [fn.no](#) bielijn.

FN-sambandet

FN-sambandet barggá diehtojuohkemijn AN ja rijkajgasskasasj vidjurij birra Vuonan. Ulmjejuohkusa li skåvlå, medijá ja ulmutja ietján. Miján li suláj 30 bargge miehtáj rijka, ja kontåvrå li dajn stuoremus stádajn.

Tjuovo @FNSambandet sosiála medijájn

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[Instagram](#)

[YouTube](#)

[Flickr](#)

Lågå ienep AN ja rijkajgasskasasj vidjurij birra [fn.no](#) bielijn.

Vuostasj ulmme: Gádodit juohkka lágásj hæjosvuodav miehtáj værálda

- 1.1) Ávddål 2030 galggá divna ekstriema hæjosvuhta gádoduvvat.
- 1.2) Ávddål 2030, ja nasjåvnålasj definisjåvnåj vuodon, galggi álmmåj, nissunij ja mánaj lågo ma hæjosvuodan viessu, unnut unnemusát lahkijn.
- 1.3) Ásadit nasjåvnålattjat hiebaduvvam sosiála bierggimvuogádagájt ja dåjmajt gájkajda, aktan unnemus mierre dásijt, ja Ávddål 2030 galggi stuorra oasse hæjos ja rasjes ulmutjijs dajda bessat.
- 1.4) Ávddål 2030 galggi divna álmmåjn ja nissunijn, ájnnasit hæjos ja rasjes ulmutjijn, liehket sæmmi riektá ja máhttelisuoda økonomijjalasj ressursajda ja galggi vuododievnastusájt jáksåt, æjggut ja ráddit, ednama ja ietjá åbmudagá, árbe ja luondoboanndudagáj badjel, ådå teknologijajda ja rudálasj dievnastusálda bessat, aktan mikroruhtadibmáj.
- 1.5) Ávddål 2030 galggi hæjos ulmutja ja rasjes ulmutja nanusmahteduvvat, vaj ælla desti nav suo jedime ja rasje gå ekstriema dálkádakdáhpádusá ja ietjá økonomijjalasj, sosiála ja birás hiehtedilija ja niedajda boadádalli.
- 1.a) Sihkarasstet iesjguhtik ressursa mobilisieriduvvi, duola dagu ávddånahttembargo baktu, vaj ávddånahttemriika, ájnnasit da rijka ma li unnemusát ávddånam, oadtju nuoges ja vuordedahtte nævojt tjadádittjat dåjmajt ja politikhav vaj gájklágásj hæjosvuodav gádodi.
- 1.b) Ásadit buorre politikhallasj birástagájt nasjåvnålasj, regiåvnålasj ja ríkjagasskasasj dásijn, ma båhti ávkken hæjos ulmutjiida ja ma sjíervveperspektivav vieledi, vaj máhttá ienebut investierit dåjmajda hæjosvuoda binnedibmáj

Nuppát ulmme: Gádodit nielgev, biebbmooaggás vuodav bærrájgæhttjat, buorep biebmojt åttjudit, ja guoddelis ednambargov ávdedit

2.1) Ávddål 2030 galggá nielgge gádoduuvvam ja divna ulmuttijda, ájnnasit hæjos ja rasjes ulmuttijda, aj njuorakmánájda, galggá sihkarasteduvvat oaggás ja varres biebbmo jagev birra.

2.2) Ávddål 2030 galggá iehpevarres biebbmodille gádoduuvvam. Ávddål 2025 galggi rijkajgasskasattjat såbaduvvat ulme jávsåduvvat ma guoski mánájda vuollel vidá jage, gudi e nagá stuorrot ja li ilá sekkuga, ja huksat jut nuorra næjtsojn, iesselisájn, nissunijn gudi njamádi ja vuoras ulmuttijin la buorre biebbmodille.

2.3) Ávddål 2030 galggá buvtadibme ja sisboah to smáves biebbmobuvtdimijin gærddoduvvat, ájnnasit nissunij, álggoálmmugij, familljaednambargij, slidorbánndurij ja guollárij buvtadibme ja sisboah to. Siján galggi duola dagu liehket oaggás ja sæmmilágásj máhttelisvuoda ednamijda, ietjá buvtadimressursajda ja dámajda, diedojda, rudálasj dievnastusájda, oasesmárñanij, árvvolassánimijda ja bargoja ednambargo álggolin.

2.4) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut li guoddelis vuogádagá biebbmobuvtdibmáj ja nanos vuogádagá galggi ásaduvvat. Vuogádagájón galggá liehket alep produktivitiehtta ja buvtadibme, ma galggi vájkudit jut ekovuogádagá bisoduvvi, gievrrodi váj ríbbi dálkádakrievddamij, dálkij, gájkoj, dulvij ja ietjá niedaj, ja mañenagi buoredi areálaj ja ednamij kvalitiehtav.

2.5) Ávddål 2020 galggá sájoj, ruddarásij ja slihturij genetihkalasj moattebelakvuhta bisoduvvat, ja nav aj ietjá dakkir luondojuhtusa slájaj, duola dagu nasjávnálasj, regiávnálasj ja rijkajgasskasasj virnaj- ja sjaddotjoakkáldagáj; ja da ávke ma tjuovvu genetihkalasj ressursajs ja árbbediedojs ma dajda gulluji, galggi vuohkasit ja dássásattjat juogeduvvat ja gájkajda gávnnut sadjihin rijkajgasskasasj sjiehtadusáj milta.

2.a) Duola dagu buorep rijkajgasskasasj aktisajbargo baktu investierit ienebut infrastrukturrraj smáv bájkijn, dutkamij ja bagádallamdievnastusájda ma gulluji ednambargguj, teknologijja ávddánibmáj ja sjaddo- ja slidorgiednabájkaj ásadibmáj, dajna ulmijn jut buvtadimfámojt buoredi ávddánahttemríkjaj ednambargon, ájnnasit daj ríkjain ma li gájk unnemusát ávddánam.

2.b) Doha-sjiehtadallamij mandáhta vuodon hiebadit ja hieredit oasástallamgártjedimijt ja oasástallama bådnjámiyt væralda ednambarggomárnánin, duola dagu divna ednambarggobuktagij eksportasubsidieremijt hiejtedit avtabuohta ja navti aj divna eksportadájmajt majna l muodugasj vájkudus.

2.c) Dahkat mærrádusájt sihkarastátjít biebmoj ja duoddebuktagij márñána doajmmi dagu galggi, ja dilev láhtjet váj márñándiedo jáhtelit jáksi, duola dagu biebbmovuorkáj birra, ekstriema bårråmushattijt hieredittjat.

Goalmát ulmme: Sihkarasstet juohkkahasj, vájku man vuoras, galggá liehket varres ja soapptsot

3.1) Ávddål 2030 galggá værálda riegádahtte iednij jábmem binnot váj li vuollel 70 juohkka 100 000 viesso riegádam mánnáj.

3.2) Ávddål 2030 hieredit nav edna njuorak mánáj ja vuollel vidá jage mánáj jábmemav gå máhettelis. Aktisasj ulmme l unnedit jábmemav divna rijkajn vaj ienemusát 12 njuorakmáná juohkka 1 000 viesso riegádam mánnáj jábmi, ja ienemusát 25 juohkka 1 000 mánás gudi li vuollel 5 jage jábmi.

3.3) Ávddål 2030 galggi aids, tuberkolåvsså, malária ja unnán dåbdos trohpalsj dávdaj epidemiddja ganugahteduvvat. Hepatihtta, dávda ma njámmu tjátje milta ja ietjá njoammomdávda galggi aj vuostelduvvat.

3.4) Ávddål 2030 galggi máná ma riegádi ilá árrat, ja jábmi skihpudagájs ma e njoamo, unneduvvat gálmadisásijn hieredime ja sujto baktu, ja mentála varresvuhta ja soapptsom galggá ávdeduvvat.

3.5) Hieredi gárevselgajt, duola dagu narkotikhkaanov ja alkohåvlå boastoanov, ja nannit sujтов.

3.6) Ávddål 2030 galggá lahkijn binnedit ulmutwij jábmemav ja vahágahttemijt jáhtulaksårmijn.

3.7) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut gájkajn li sadjihin dievnastusá ma gulluji sevsalasj varresvuohaj ja varresvuohaj mij lassánibmáj guosská, dánna miejnniduvvá aj famillaplánim aktan diehtojuohkem ja åhpadibme, ja sihkarasstet lassánimvarresvuhta sajáduvvá nasjåvnålasj stratesjijajda ja prográmmajda.

3.8) Jåksåt varresvuodadievnastusájda gájkajda, aktan årnigijt ma økonomijjalasj vájkkodusáj vuosstij várjjali. Gájkajda galggá vuodulasj ja buorre varresvuodadievnastus gieda åvdán, ja oaggás, dárbulasj ja doajmme dálkkasa ja vaksijna majna l buorre kvaltiehtta, madi ælla ilá divrrasa.

3.9) Ávddål 2030 galggi jábmema ja skihpudagá várålasj tjemikálihij ja nuoskoduvvam tjátje ja ednama diehti unneduvvat viek ålov.

3.a) Nannit Værálda varresvuodaorganisasjåvnå (WHO) rámmakonvensjåvnå tjadádimev, mij dubáhkkavahágahttemij hieredibmáj guosská divna rijkajn.

3.b) Doarjjop vaksijnaj ja dálkkasij dutkamijt ja åvddånahttemijt sihke dávdaj vuosstij ma njámmu ja ma e njoamo, ja ma åvdemusát gávnuji åvddånahttemirkajn. Gáhttit dálkkasa ja vaksijna li sadjihin, ælla ilá divrrasa, Doha-tjelggidusá vuodon TRIPS-sjiehtadusá ja álmmukvarresvuoda birra. Mij duodas åvddånahttemirkajn la riektá

állásit adnet sjiehtadusá mærrádusáj vidnudagá bieljt ma iehpemateriála riektájda gulluji, váj bessi álmmukvarresvuodav gáhttít ja ájnnasit gáhttít váj dálkkasa gávnuji gájkajda.

3.c) Varresvuodadievnastusájt viek álov ienep ruhtadit, ja buoredit barggij áttjudimev, ávddånahttemav ja varresvuodabarggij áhpadimev ávddånahttemrijkajn, ájnnasit dajn rijkajn ma li binnemusát ávddánam ja ávddånahttemsulojstáhtajn, ja barggat dan vuoksuj jut bargge bissu dájn rijkajn.

3.d) Nannit divna rijkaj kapasitiehtav árrat diededit, vádáv binnedit ja nasjåvnålasj ja globála varresvuodavádájt giehtadallat, sierraláhkáj ávddånahttemrijkajn.

Nælját ulmme: Sihkarasstet sebradahtte, rievttugis ja buorre oahpov, mij ávdet máhettelisuodav gájkajda åhpatjit nav guhkev gå viessu

4.1) Ávddål 2030 galggá návku ja dássásasj vuodoskåvlå ja joarkkaskåvlå oahppo sihkarasteduvvat divna næjtsojda ja báhttajda, manna la buorre kvalitiehttta, ja mij vaddá guoskavasj ja almma oahppambåhtusav.

4.2) Ávddål 2030 galggá divna næjtsojda ja báhttajda sihkarasteduvvat máhettelisuuohta árra ja buorre ávddånbimáj ja huksuj ja jut ávddåskåvllå l sadjihin, vaj gárvvása li vuodoskåvllåj álgget.

4.3) Ávddål 2030 galggá divna næjtsojda ja báhttajda sihkarasteduvvat teknihkalasj ja viddnofágelasj oahppo ja alep åhpadus, aj universitiehttaoahppo, mij ij la ilá divras.

4.4) Ávddål 2030 galggá viek állo ienep nuora ja állessjattuga gejn la máhtudahka, duola dagu teknihkalasj ja viddnofágelasj máhtudahka, mij la relevánta sihke bargo oadtfomij, almma bargguj ja álgadibmáj.

4.5) Ávddål 2030 galggi sjiervesieradusá oahpon ja åhpadimen gádoduvvat ja gájkajn galggi liehket sæmmilágásj máhettelisuoda divna oahppodásijn ja viddnofágelasj oahpon, aj rasjes ulmuttijin dagu doajmmahieredum ulmuttijin, álggoálmmugijn ja mánájn rasjes dilijn.

4.6) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut divna nuora ja ienemus állessjattuga, sihke nissuna ja álmmå, oahppi lâhkåt, tjállet ja riekknit.

4.7) Ávddål 2030 galggá sihkarasstet oahppe ja studenta jáksi máhtudagáv mav dárbaq guoddelis ávddånamev ávdedittjat, duola dagu oahpo baktu guoddelis ávddåname ja iellemdábij, almasjriektáj ja dássádusá birra, ja oahpo baktu mij ráfev ávdet, ij rijdov, oahpo baktu mij globála sebrudaksebrulasjvuodav ávdet ja árvon adná kultuvralasj moattebelakvuodav ja gáktu kultuvra guoddelis ávddånbimáj vájkudi.

4.a) Oahppofálaldagájt ásadir ja ådåstít ma li mánájda hiebaduvvam, ja vieledit sjiervesieradusáj ja doajmmahieredum ulmuttijit. Ja ma sihkarassti jasska, rafálasj, sebradahtte ja dåbmaris oahppobirrasav gájkajda.

4.b) Ávddål 2020 galggi stipenda studentajda ávddånahttemrijkajn globálalattjat lassánam viek álov, ájnnasit dajn rijkajn ma li unnemusát ávddånam, ávddånahttemsuolojstáhtajn ja Afrika rijkajn, vaj alep åhpadus sadjihin sjaddá, duola dagu viddnofágelasj oahpo ja prográmma diehto- ja guládallamteknologijjan, teknihkan, ingenerrafágajn ja diedalasj oahpojn. Dát alep åhpadus galggá sadjihin liehket sihke ietjá ávddånahttemrijkajda ja rijkajda ma li ávddånam.

4.c) Åvddål 2030 galggá máhtulasj áhpadiddij lâhko lassánit viehka ålov, duola dagu rijkajgasskasoj aktisasjbargujn áhpadiddjeåhpadusá åvddånahttemijn åvddånahttemrijkajn, ájnnasit dajn rijkajn ma li unnemusát åvddånam ja åvddånahttemsuojojstáhtajn.

Vidát ulmme: Jáksåt dássádussaj ja nannit næjtsoj ja nissunij dilev sebrudagán

5.1) Gádodit divna nuppástimev nissunij ja næjtsoj vuosstij væraldin.

5.2) Gádodit divna vhágahtemav næjtsoj ja nissunij vuosstij, sihke dav mij la almulasjvuodan ja dav mij la sijdajn; dánna miejnniduvvam aj ulmutwij vuobddem, sevsalasj vhágahtem ja ietjá ávkástallama.

5.3) Gádodi divna vhák dábijt, dagu mánáj válda, árra válldumav ja bákkulasj válldumav, ja tjuohpadimev mij vuollevájmujt bæsstá.

5.4) Almulasj dievnastusáj, infrastruktuvra ja sosiálpolitihka baktu dákkitit ja árvon adnet bálkádis hukso- ja sijddabargojt. Ávdedit jæbddásasj ávdåsvásstádusáv sijddadájman ja familia ávdås, gáktu buoremusát hiehpá aktugasj ríkkaj.

5.5) Sihkarasstet nissunijn la åbbålasj ja almma máhttelisvuhta sæbrrat ja dássásasj máhttelisvuhta bessat jádedimdjájmajda divna dásijn góanná mærrádusá dagáduvvi politihkalasj, økonomijjalasj ja almulasj dilijn.

5.6) Sihkarasstep buorre sevsalasj ja lassánimvarresvuodav ja lassánimriektá li sadjihin gájkajda, ríkjagasskasasj konferánsa doajmmaprográmma álmmugij ávddâname vuodon, ja Beijinga doajmmapládna ja aktugasj bærrájgættjokonferánsaj mierredimdokumentaj vuodon.

5.a) Jåhtuj biedjat ådåstusájt ma nissunijda vaddi sæmmi riektájt økonomijjalasj ressursajda ja máhttelisvuodav åttjudittat, æjggutjit ja mierreditjat ednamij ja ietjá åbmudagá badjel, ja åttjudit rudálasj dievnastusáj, árbev ja luondoboanndudagájt, nasjåvnålasj lágaj milta.

5.b) Nannit hiebaduvvam teknologijja anov, sierraláhkáj diedalasj ja guládallamteknologijjav, nannima diehti nissunij dilev sebrudagán.

5.c) Buorre politihkav mierredit ja nannit ja mierredit tjadádit lágaj ávdedime diehti dássádusáv ja næjtsoj ja nissunij dilev nannit juohkka dásen sebrudagán.

Gudát ulmme: Sihkarasstet guodelis tjáhtjeháldadimev, ja jut tjáhtje ja vuogas saniteradile li sadjihin gákajda

6.1) Ávddål 2030 galggá gákajn liehkjet tjáhtje sadjihin mav la jasska juhkat, ja ij la ilá divras.

6.2) Ávddål 2030 galggá huvsaduvvat jut li nuoges ja dássásasj sanitera-, hygiedna- ja hivsikvejulasjvuoda gákajda, ájnnasit hiebaduvvam næjtoj, nissunij ja rasjes ulmuttij dárbojda.

6.3) Ávddål 2030 galggá huvsaduvvat buorep tjáhtjekvalitiehttta dan baktu jut nuoskodimev binnet, hæjtá rutsijt bálkestimes, várálasj kemikálajt ja ábnnasij luojttemav luonnduj ráddjit, lahkijn binnedit prosentav luojttatjátjes mij ij la rájnniduvvam, ja ádåsis ávkástallat ienep ábnnasijt værıldav miehtáj.

6.4) Ávddål 2030 galggá tjáhtje aneduvvat biekteleppot divna suorgijn, ja ránna tjátje guodelis adno ja dasi bessam galggi unnedit tjáhtjévánev ja vaj e sæmmi ålos váseda tjáhtjévánesvuodav.

6.5) Ávddål 2030 galggi tjáhtjeressursa avtastahteduvvam háldaduvvat divna dásijn, duola dagu aktisasjbargo baktu rijkarájáj rastá gággu dat hiehpá.

6.6) Ávddål 2020 galggi tjáhtjeøkosystema suodjaluvvat ja ádåsit doajmmagoahitet, dasi gulluji váre, vuovde, jiekke, jágå, bákteslája tjátjijn ja jávre.

6.a) Ávddål 2030 vijdedit rijkajgasskasasj aktisasjbargov ja därjav ávddånahttemrikkaj kapasitiehta tsieggimij dåjmajn ja prográmmajn ma gulluji tjáhtje- ja saniteradilláj, duola dagu doarjjot teknologijjav mij tjátjév tjoahkki, ierit sáltev tjátjes, mij dåbmaris vuogij háldat tjáhtjeressursajt ja mij tjoahkki, ránni ja ádåsis adná luojttatjátjev.

6.b) Doarjjot ja nannit bájkálasj sebrudagáj vájkudimev buoredime diehti tjáhtje- ja saniteradilij háldadimev.

Giehttjit ulmme: Sihkarasstet gájkajda luohtedahtte, guoddelis ja ådåájggásasj enersjijjav, dågålasj haddáj

7.1) Åvddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut gájkajn li luohtedahtte ja ådåájggásasj enersjijadievnastusá sadjhin, ma ælla ilá divrrasa.

7.2) Åvddål 2030 galggá ådåsmahtte enersjija liehket viehka stuorep oasse værálda åbbålasj enersjijaanos.

7.3) Åvddål 2030 galggá værálda enersjijadåbmarisuoda buoreduvvat guovte gierde jáhtelappot.

7.a) Åvddål 2030 galggá rijkajgasskasasj aktisasjbarggo nanniduvvat vaj sjaddá álkkep gávnnat dutkamav ja teknologijjav rájnna enersjija hárráj aktan ådåsmahtte enersjija, dåbmaris enersjija ja rájnnasap ja åvdeduvvam teknologija fossijla boalldemusá hárráj. Investierima enersjijainfrastruktuvrraj ja rájnna enersjija teknologijaj galggi aj åvdeduvvat.

7.b) Åvddål 2030 galggá infrastruktuvrra dagáduvvat ja teknologija ådåstuhteduvvat vaj máhttá fállat ådåájggásasj ja guoddelis enersjijadievnastusájt gájkajda åvddånahttemrikkajn, ájnnasit dajn rijkajn ma li binnemusát åvddånam, åvddånahttemsuolojstáhtajn ja åvddånahttemrikkajn majna ij la merragádde, iesjenga rijkaj doarjjaprográmmaj vuodon.

Gávtsát ulmme: Ávdedit stuoves, sebradahtte ja guodelis økonomijjalasj sjattov, nuuges barggosajjt ja almma bargov gájkajda

- 8.1) Bisodit økonomijjalasj lassánimev juohkka ulmutjij mij vásstet aktugasj rijka dilláj, ja ájnnasit bruttonasjonálabuktaga (GDP) lassánimev man lassánibme l unnemusát gietjav prosenta jahkáj dajn rijkajn ma li binnemusát ávddånam.
- 8.2) Lasedit økonomijjalasj produktivitiehtav diversifisierima, teknologijjalasj ávddåname ja innovasjåvnå baktu, manna duola dagu dættot mávsánis ja barggointensija suorgijt.
- 8.3) Politikhav ávdedit mij doarjju produktijva dåjmav, vuogas barggosajj ásadimev, álgadimev, sjuggelisuodav ja innovasjåvnåv, ja doarjju ienep smáv ja gasskastuorrásasj vidnudagá ásaduvvi ja formalisieriduvvi, duola dagu dan baktu gá ruhtadimdievnastusá li sadjihin.
- 8.4) Ávddål 2030 galggá globála ressursaj ávkástallam ájn buoreduvvat sihke ano ja buvtadime aktijuodan. Økonomijjalasj lassánime tjanástime birásbiejsstemij galggi boarkkiduvvat lågevjage doajmmaplána vuodon mij guodelis anov ja buvtadimev giehtadallá, ja ávddånam rijká manni ávdemusán.
- 8.5) Ávddål 2030 galggi gávnnut nuuges åbbålasj, produktijva ja vuogas barggosaje divna nissunijda ja ålmmåjda, nuorajda ja doajmmahieredum ulmutjijda, ja sæmmi bálkáv galggá sæmmi bargo ávdås oadtjot.
- 8.6) Ávddål 2020 galggá nuoraj láhko ma ælla bargon jalik oahpon, binnot viek ålov.
- 8.7) Ruvámus láhkáj jáhtuj biedjat dåbmaris dåmajt váj hiejtet nággobargov, ådáájggásasj oarjjevuodav ja ulmutjij vuobddemav ja sihkarasstet mánájbargadime værámus háme gieldelevvvi ja láhpaduvvi, aj mánnaðarroålmmåj åttjudibme ja bargadibme, ja ávddål 2025 galggá gájklágásj mánájbargadibme láhpaduvvat.
- 8.8) Suodjali barggij riektájt ja ávdedit jasska ja sihkaris barggobirrasav divna barggijda, aj barggoådåboahyttida ja sierralágásj nissunådåboahyttida, ja barggijda iehpesihkaris barggodilijn.
- 8.9) Ávddål 2030 hábbmit ja jáhtuj biedjat politikhav mij guodelis turisstaæladusáv ávdet mij barggosajjt åttjut ja ávdet bájkálasj kultuvrav ja buktagjt.
- 8.10) Nannit nasjåvnålasj finánssaásadusáj fámojt arvusmahtátjtj ja vijdedittjtjat váj gájka bessi báñŋkafálaldagájt ja dáhkádusårnigjt ja rudálasj dievnastusájt adnet.
- 8.a) Lasedit «Aid for Trade» dárjav vidnudagáj ávddånahttemij ávddånahttemirkajn, ájnnasit dajda rijkajda ma li unnemusát ávddånam, duola dagu fágalasj viehkev buorep avtastahteduvvam rámmaj baktu vaddet.

8.b) Ávddål 2020 galggá globála stratesijja hábbmiduvvat ja jáhtuj biejaduvvat nuorajda bargojt åttjudittjat, ja rikkajgasskasasj barggoorganisasjåvnå (ILO) «Global Jobs Pact» galggá álgaduvvat.

Avtsát ulmme: Sebradahtte ja guodelis industrialisierim ja innovasjávnnå

9.1) Ávddánahttet luohtedahtte, guodelis ja nanos infrastruktuvrav manna l buorre kvalitiehtta, aktan regiávnálasj ja rájjrasstijiddje infrastruktuvra, økonomijjalasj ávddánime ja soapptsoma diehti. Ij val galga ilá ilá divras ja galggá gájkajda sadjihin.

9.2) Ávdedit sebradahtte ja guodelis industrialisierimav ja æladusávddánahttemav. Ávddál 2030 galggi industrijan liehket viehka állo ienep barggosaje ja alep bruttonasjonálabuvta iesjguhtik rijkaj dile hárráj, ja unnemusát ávddánam rijkajn galggá dát gærddoduvvat.

9.3) Smávep industrijavidnudagájda ja ietjá vidnudagájda galggi rudálasj dievnastusá liehket sadjihin, daj gaskan álpel kredihtta, sierraláhkáj ávddánahttemrikkajda, ja galggá nannit vidnudagáj dilev ja tjadnat dajt árvvoriggasijda ja márnániða.

9.4) Ávddál 2030 galggá infrastruktuvrra ádåstuhteduvvat ja æladusá galggi sjaddat guodelabbon. Ressursa galggi biektelappot aneduvvat ja rájnna ja birássiesste teknologija ja industrijaprofessa galggi ienebut adnuj váldeduvvat, iesjguhtik rijkaj fámoj ja kapasitiehta milta.

9.5) Ávddál 2030 galggá diedalasj dutkam nanniduvvat ja divna rijkaj æladussuorge teknologijjalasj fámo ja kapasitiehtta galggá ádåstuhteduvvat, sierraláhkáj ávddánahttemrikkajn. Jávsátjit dáv galggá innovasjávnnå móvtåstuhteduvvat ja dutkam- ja ávddánahttemdájmajn galggi juohkka millijávnå viesajdiddjáj liehket ienep virge, ja almulasj ja priváhta dutkamij ja ávddánahttemij galggá juolloduvvat viehka állo ienep ruhta.

9.a) Dilev láhtjet guodelis infrastruktuvra ávddánahttemij ávddánahttemrikkajn, navti váj laset rudálasj, teknologijjalasj ja fágalasj därjav Afrika rijkajda, unnemusát ávddánam rijkajda, rijkajda merragátte lagi ja ávddánahttemsuolostáhtajda.

9.b) Doarjot ávddánahttemrikkaj nasjávnálasj teknologija, dutkama ja innovasjávnnå ávddánahttemav, duola dagu politihkalattjat mierredit moatbelakvuodav ávdedit æladusájn ja duoddeárvojt lasedit oasesgálvojda.

9.c) Dahkat diehto- ja guládallamteknologijjav ienep jávsádahtten, ja Ávddál 2020 barggat dan ávddáj jut bin nemusát ávddánam rijkajn li vuogas internæhttavejulasj vuoda gájkajda.

Lågåt ulmme: Unnedit sieradusájt rijkaj sinna ja rijkaj gaskan

10.1) Ávddål 2030 galggá stuoves 40 % ienep bálkká jávsåduvvat álmmuga hæjomusájda, ja lassánibme galggá liehket jáhtelabbo gå nasjåvnålasj gasskamierre.

10.2) Ávddål 2030 galggá gájkaj persåvnålasj iesjmierredibme sihkarasteduvvat ja gájkaj sosiála, økonomijjalasj ja politihkalasj sebrudahttem ávdeduvvat, berustik álldaris, sjerves, doajmmamfámojs, tjerdalasjvuodas, nasjonalitiehtas, åskos, økonomijjalasj diles jali ietjá diles.

10.3) Sihkarasstet sæmmilágásj máhettelisvuodajt ja unnedit sieradusájt iellemdilijn, duola dagu dan baktu jut gádot badjelgæhttje lágajt, politikhkajt ja dábjt, ja ávdet lágajt, politikhkav ja dåjmajt maj ulmme l dáv mihttomierev jáksåt.

10.4) Politikhkav mierredit mij manjenagi unnet sieradusájt, sierraláhkáj dasi mij gullu værojda, divudijda, bálkájda ja sosiála huksuj.

10.5) Buoredit globála finánsssamárnánnav ja finánssaásadusáj regulierimav ja bærrájgæhtjov, ja tjavggit njuolgadusáj tjuovvomav.

10.6) Sihkarasstet ávddånahttemrikkaj ávdåstimev ja vájkkudimev globála ruhtadimásadusáj mierredimprosessajn, vaj ásadusá buorebut doajmmi ja li luohtedahtte, válldi ávdåsvásstádusáv ja dåhkkiduvvi.

10.7) Gáhttit váj migrasjåvnnå ja mobilitiehtta doajmmá ásaduvvam, jasska ja vásstediddje láhkáj ja njuolgadusáj milta, duola dagu buoragit háldaduvvam ja plániduvvam migrasjåvnnåpolitihka baktu.

10.a) Tjadádit prinsihpav jut ávddånahttemrikkaj hárráj galggi liehket sierra ja differensieriduvvam dåjma, dagu li sjiehtadam Værálde Oasesorganisasjåvnåjn (WTO).

10.b) Måvtåstuhttet almulasj ávddånahttemviehkedibmáj ja kapitállajåhtuj, duola dagu njuolggia investierimij baktu álggorijkajn, dajn stáhtajn gánnå l stuoremus dárbbó, ájnnasit unnemusát ávddånam rijkajn, Afrijska rijkajn, ávddånahttemsuolojstáhtajn ja ávddånahttemrikkajn majna ij la merragádde, rijkaj ietjasa plánaj ja prográmmaj milta.

10.c) Ávddål 2030 unnedit ruhtasirrddemdivudij vuollel gálmå prosænntaj gå ádåboahtté sáddiji rudájt sijdarijkaj, ja árniga majna divuda li badjel vihtta prosenta galggi låhpaduvvat

11. ulmme: Stáda ja bájke galggi liehket sebradahtte, jasska, nannusa ja guodelisá

11.1) Ávddål 2030 galggi buorre ja jasska árudagá ja vuododievnastusá ma ælla ilá divrrasa liehket sadjihin gákajda, ja slummaguovloj dille galggá buoreduvvat.

11.2) Ávddål 2030 galggi dárvelasj ja guodelis jáhtulakvuogádagá liehket sadjihin gákajda, e ga galga ilá divrrasa, ja buoredit oaggásvuodav gæjnnojáhtulagán, ájnnasit kollektivvasáhto baktu, ja ájnnasit galggi rasjes ulmutjij dárbo huvsaduvvat, dagu nissunij, mánáj, doajmmahieredum ulmutjij ja vuorrasij dárbo.

11.3) Ávddål 2030 galggá sebradahtte ja guodelis urbanisierim buoreduvvat, mij máhettelissan dakhá jávsåjtit oassálasste, avtastahteduvvam ja guodelis sebrudakplánimav ja háludadimev ja mij vaddá guojmmemierredimvejulasjuodajt divna ríkjajn.

11.4) Nannit værálda kultuvrra- ja luondoárbe gáhttimav ja suodjalimev.

11.5) Ávddål 2030 galggi daj lågo gudi niedaj diehti fælli ja niedaj sjaddi binnot, dási gullu aj tjáhtjenieda. Økonomijjalasj vahága værálda aktisasj buttonasjonálabuktagis (GDP) niedaj diehti galggi unneduvvat, ájnnasit galggi hæjos ja rasjes ulmutja suodjaluvvat.

11.6) Ávddål 2030 galggi stádaj ja bájkij negatijva vájkkudusá birrasij binnot (juohkka ulmutjij mihtidum), ájnnasit ájmmokvalitiehta ja almulasj ja priváhta ruhtsegiehtadallama baktu.

11.7) Ávddål 2030 galggá huvsaduvvat jut gákajda, sierraláhkáj nissunijda, mánájda ja vuorrasijda ja doajmmahieredum ulmutjijda, li jasska ja sebradahtte ruodná birrasa ja almulasj saje sadjihin.

11.a) Doarjjot positijva økonomijjalasj, sosiála ja birás aktijuodaj stádaåsij, lahkaguovloj ja rabddabájkij gaskan nasjávnålasj ja regiávnålasj plánaj nannima baktu.

11.b) Ávddål 2030 galggi viehka ållo ienep stáda ja bájke mierredit avtastahtedum politikhav ja tjadádit plánajt majna ulmme l sebradahttet, buoredit resursaanov, unnedit dálkádakrievddamijt ja hiebadi dálkádakrievddamijt, niedajt vuosteldit ja giéhtadallat, ja dasi duodden ávddånahttet ja álgadit ábbålasj vágáháldadimev niedaj aktijuodan, Sendai hiehtegáhtima rámmavuogádagá milta 2015-2030 jagijda.

11.c) Duola dagu økonomijjalattjat ja fágalattjat viehkedit unnemusát ávddånam ríkjajt dahkat guodelis ja nanos tsiekkadusájt bájkálasj ábnnasij.

12. ulmme: Sihkarasstet guodelis adno- ja buvtadimvidjurijt

12.1) Tjadádit lågevjage doajmmaplánav guodelis ano ja buvtadime hárráj, navti jut divna rijka galggi sæbrrat, valla ávddánam rijka galggi ávdemusán liehket, sæmmi bále galggi ávddánahttemrijkaj ávddánahttemdásse ja máhttelisuoda vieleduvvat.

12.2) Ávddál 2030 galggá jávsåduvvat luondoressursaj guodelis háldadibme ja dábmaris adno.

12.3) Ávddál 2030 galggá biebbmobátsidisá lágådum juohkka ulmutjij væráldin, sihke detálljaoassásin ja addnij gaskan unnot lahkijn. Bvtadimen ja suvddemin galggi dåssjáj mannama unneduvvat, aktan vuorkudime miesskam.

12.4) Ávddál 2030, rijkajgasskasaj rámmavuogádagáj vuodon, galggá kemikálihij ja divna bátsidisáj ienep birássiesste háldadibme jávsåduvvat juohkka dásen. Kemikála ja bátsidisá ma manni ájmmuj, tjáhtjáj ja ednamij galggi unneduvvat viehka ålov vaj binnet vájkkudusájt álmmukvarresvuohた ja birrasij.

12.5) Ávddál 2030 galggá bátsidisáj mierre unneduvvat hieranime, unnedime ja materiálaj ádåsis ávkástallama baktu.

12.6) Måvtåstuhttet vidnudagájt, ájnnasit stuorra ja multinasjonála vidnudagájt, adnuj válátjít guodelis barggamvuogijt ja avtastahttet diehtojuohkemav ietjasa guodelisuoda birra diededimrutijnajda.

12.7) Guodelis árnigijt ávdedit almulasj oasstemij hárráj, iesjguhtik rijka politihka ja vuorodimij milta.

12.8) Ávddál 2030 galggá sihkarasteduvvat divna ulmutja væráldin diehti guodelis ávddáname birra ja juohkkahasj galggá liehket diedulasj ja viessot navti ahte ij luondov vahágahte.

12.a) Doarjjop ávddánahttemrijkajt nannit ietjasa diedalasj ja teknihkalasj kapasitiehtav vaj máhti guodelappo adnet ja buvtadit.

12.b) Vuogijt ávdedit ja ásatit gáktu mihttip vájkkudusáv guodelis mannoäládusás mij barggosajijt ásat ja ávdet bájkálasj kultuvrav ja buktagijt.

12.c) Unnedit subsidierimårnigijt fossijla boalldemij ma e dåjma, navti jut láhpat mårnána bådnjámijt ma ilá állo adnuj måvtåstuhti, nasjåvnålasj dile vuodon, duola dagu navti jut rievddat værojt ja divudijt ja láhpat vahák subsidihijt, vaj birásvájkkudusá bigoduvvi. Sæmmi bále galggá huksat ávddánahttemrijkaj sierralágásj dárbojt ja dilijt, ja negatijva vájkkudusájt ávddánahttemij ráddjit nav ålov gå máhttelis, ja navti vaj hæjos ulmutja ja guoskavasj smáv sebrudagá suodjaluvvi.

13. ulmme: Dakkavide vuosteldahtját dálkádakrievddamijt ja daj vájkudusájt*

13.1) Nannit divna ríkjaj fámojt vuosteldit dálkádakrievddamijt ja hiebadit ietjasa birásvárajda ja luondoniedajda.

13.2) Mierredit dájmajt dálkádakrievddamij vuosstij nasjåvnålasj dáse politihkkaj, stratesjijajda ja plánajda.

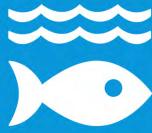
13.3) Nannit aktugasj ulmutwij ja ásadusáj fámojt binnedit dálkádakgássaj luojtemav, unnedit dálkádakrievddamijt ja hiebadit ietjasa dajda vájkudusájda, nannit sijá fámojt árrat diededit, ja aj oahpov ja diedulasjvuodav dái birra nannit.

13.a) Tjadádit AN rámmakonvensjåvnåv dálkádakrievddamij birra masi ávddånam ríjka li ietjasa tjadnam, jáksát mihttomierev Ávddål 2020 aktan ja jahkásattjat tjoagget 100 millijárda dållåra divna gáldojs, vaj máhttá ávddånahttemrijkajt viehkedit jáhtuj biedjat ja rahpasit tjadádittjat ulmmelasj dálkádakdájmajt, ja nav jáhtelit gá máhttelis doarjot Ruodná dálkádakfåndav (The Green Climate Fund) rudáj, vaj dat boahtá jáhtuj.

13.b) Mekanismajt ávdedit ma nanniji dåbmaris plánimav ja háldadimev dálkádagáj hárráj dajn unnemusát ávddånam ríkjajn ja smávep suolojstáhtajn, ja ma duola dagu vuorodi nissunijt ja nuorajt, ja bájkálasj ja marginalasj sebrudagájt.

** Dan dåbdåstusá vuodon jut AN rámmakonvensjåvnnå dálkádakrievddamij hárráj la ájnnasamos ríkjajgasskasasj forum sjiehtadalátjít globála dájmajt dálkádakrievddamij vuosstij.*

14. ulmme: Mera ressursajt suodjalit ja ávkástallat guodelis ávddånidde láhkáj

14.1) Ávddål 2025 hieredit ja viehka álov unnedit juohkka lágásj merranuoskodimev, ájnnaasit dav mij gáttes boahá, aktan marijna bátsidisájt ja biebbmosáltij luojtemav.

14.2) Ávddål 2020 galggi ekovuogádagá meran ja merragáddaguovlojn háldaduvvat ja suodjaluvvat guodelit vahák vájkudusáj vuosstij, duola dagu ekovuogádagáj nannima baktu ja dåjmaj baktu ma merajt ælládahti ja dahki merajt vas varrásin ja produktijvvan.

14.3) Buoremus láhkáj hieredit merav suvrromis ja sihkarasstet mera suvrroma vájkudusá giehtadaláduvví, duola dagu buorep diedalasj aktisasjbargo baktu divna dásijn.

14.4) Ávddål 2020 galggi biekteleis dåjma ásaduvvat, hiebadittjat guolleressursaj anov, láhpadit ilá állo guollimav sæmmi náles, loabedis guollimav, guollimav mij ij diededuvá jalik stivrriduvá, ja vahák guollimvuogijt. Háldadimplána majna 1 diedalasj vuodo galggi jáhtuj biejaduvvat vaj guollelågo nav jáhtelit gå vejulasj máhttsi unnemusát dan dássáj mij vaddá nav alla buvtadimev gå máhttelis nálij biologijjalasj iesjvuodaj hárráj.

14.5) Ávddål 2020 várjjalit binnemusát 10 prosenta merragádde- ja merraguovlojs, nasjávnålasj riektá ja álmmukriktá milta, ja buoremus diedalasj máhto milta mij gávnnu.

14.6) Ávddål 2020 gieldet guollimsubsidihiyt ma lijgekapasitiehttaj ja ilá edna guollimij vájkkudi. Låhpadit subsidihiyt ma loabedis guollimij vájkkudi mij ij diededuvá jalik hiebaduvá, ja dasi duodden hieredit ådå dakkir subsidihiyt ásaduvvamis. Sæmmi båttå galggá dåhkkidit ávddånahttemrijkaj hárráj galggi liehket ulmmelasj ja dåbmaris sierra ja differensjieriduvvam dåjma. Ávddånahttemrijka galggi aj fáron Værálda oasesorganisasjávnå (WTO) guollimsubsidihijsjiehtadallamijda.¹

14.7) 2030 rádjáj sihkarasstet økonomijjalasj ávke merraressursaj guodelis ano diehti, duola dagu guollima, akvakultuvra ja turissmaäládusá guodelis háldadime baktu, båhti ienebut ávkken ávddånahttemsuelostáhtajda ja daj unnemusát ávddånam rijkajda.

14.a) Diedalasj máhtov nannit, dutkamkapasitiehtav tsieggit ja marijnateknologijjav juogadit – sæmmi bále vieledit stáhtajgasskasaj oseánografalasj kommisjávnå (Intergovernmental Oceanographic Commission) ævtojt ja njuolgadusájt

¹ Madi dálásj sjiehtadusá Værálda oasesorganisasjávnå (WTO), Doha-sjiehtadallama ja tjielggidus Hongkong ministartjåhkanimes vieleduvvi.

marijnnateknologija juogadime gáktuj. Ulmme dájna l mera dilev buoredit ja lasedit nállevaljesvuoda buorre vájkudusájt ávddånahttemrijkaj ávddánibmáj, sierraláhkáj smávep ávddånahttemsuojojstáhtajn ja dajn unnemusát ávddånam rijkajn.

14.b) Dahkat marijna ressursajt ja márnaníjda jávsådahtten smáv skálá guollárijda gejn ælla heva stuorra vantsa.

14.c) Vil buorebut bisodit ja guodelappot ávkástallat mera ja merraressursajt navti jut tjadát álmmukriektá mærrádusájt nav dagu li mierreduvvam AN merrariektákonvensjåvnán, mij la mera ja merraressursaj suodjalime ja guodelis ano riektávuodon, dagu aj ávddán boahtá 158. tjuokkan AN diedádusán “The Future We Want”.

15. ulmme: Suodjalit, ja máhtsat ekovuogádagájt ja daj guodelis anov ávdedit, guodelis vuovddeháldadimev sihkarasstet, ednamijt hieredit gájkkámis, ednambiejsstemav ganugahttet ja járggálit nállevaljesvuoda binnomav

15.1) Ávddål 2020 galggi varástjátje ekovuogádagá ja ávke dajs bisoduvvat, ælládahteduvvat ja aneduvvat guodelit, sihke gáttjen ja ednamijn, sierraláhkáj vuovdijn, jiekkijn, várijn ja gájkke guovlojn, rijkajgasskasaj sjehtadusáj milta.

15.2) Ávddål 2020 ávdedit guodelis háldadimev gájklágásj vuovdijs, ganugahttet buolljot tjuollamav, biejsteduvvam vuovdijt ælládahttet ja sáddjit viek ållo ienep vuovdijt globála dásen.

15.3) Ávddål 2030 ganugahttet sjaddoednamijt gájkkámis, biejsteduvvam ednama ja garnneednama galggi ælládahteduvvat, aj guovlo majt gájkudagá ja dulve li bæsstám, ja barggat dan guovlluj jut værálda ednama e desti biejsteduvá.

15.4) Ávddål 2030 galggi várreguovloj ekovuogádagá suodjaluvvat, aktan guovlo biologijjalasj valjesvuodav, vaj da sjaddi nannusappo ja máhti guodelis ávddánibmáj vájkudit.

15.5) Dakkavide jáhtuj biedjat dájmajt ma unnedi ielembirrasij biejsstemav, ganugahti biologijjalasj valjesvuoda binnomav ja Ávddål 2020 suodjalit ájteduvvam nálijt ja hieredit dajt gáhtomis.

15.6) Vuohkasit ja rievzugit juogadit ávkijt ma giednaressursaj adnuj gulluji, ja ávdedit ulmmelasj bessamav dakkár ressursajda rijkajgasskasaj sjehtadusáj milta.

15.7) Jáhtuj biedjat dájmajt ma dakkavide ganugahti suodjaluvvam sjattoj ja juhtusij loabedis bivddemav ja oasástallamav, ja giehtadallat juhtusij loabedis buktagij vuobddemav ja oasstemav.

15.8) Ávddål 2020 jáhtuj biedjat dájmajt hiereditjat amás nálij gæjvvanimev gási e gullu ja ráddjit amás nálij vájkkudimev ekovuogádagájda gáttijen ja tjátijen. Nágín vuoroduvvam amás nálij galggá aj kontrollierit jali gádotit.

15.9) Ávddål 2020 galggi árvo ekovuogádagáj ja biologijjalasj valjesvuoda hárráj váldeduvvat fárruj nasjåvnálasj ja bájkálasj pládnaprosessajda, stratesjijajda maj ulmme l hæjosvuodav vuosteldit, ja ruhtalågojda.

15.a) Áttjudit viehka ienep rudálasj ressursajt ja jáksåt stuorra lassánimev divna gáldojs, vaj biologijjalasj valjesvuodajt ja ekovuogádagájt guodelit adná.

15.b) Áttjudit viehka ienep rudájt ja jáksåt stuorra lassánimev divna gáldojs guodelis vuovddeháldadime ruhtadibmáj, ja bærrájgæhttjat jut gávnnuji rudá dákkir háldadime ávddánahttemij ávddánahttemirkajn, duola dagu vuovdij bisodibmáj ja ådåsit sáddjimij.

15.c) Lasedi globála dårjav dåjmajda ma vuosteldi suodjaluvvam nálij loabedis bivdov ja oasástallamav, duola dagu bájkálasj sebrudagáj fámoj nannima baktu vaj máhti dajt máhttelisuodajt adnet ma gávnnuji guodelis bierggimvuogev bisodittjat.

16. ulmme: Ávdedit rafálasj ja sebradahtte sebrudagájt ma sihkarassti guoddelis ávddánimev ja huksi riektásuodjalusáv gájkajda ja tsieggiji doajmme, vásstediddje ja sebradahtte ásadusájt juohkka dásen

16.1) Viekkovunnenedit gájklágásj vahágahttemijt ja jábmemav vahágahttema diehti værál dav miehtáj.

16.2) Ganugahttet mánáj illastimev, gállådimev, vuobddemav ja gájklágásj vahágahttemav ja bijnedimev.

16.3) Riektástáhtav ávdedit nasjávnálasj ja rijkajgasskasasj dásen, ja sihkarasstet gájkajda dássadusáv lága ávdán, riektáoaggásvuodav ja riektásuodjalusáv.

16.4) Ávddál 2030 viekkovunnenedit loabedis finánssa- ja værjjojáhtulagáv, ja álkedit suolagálvoj ájtsamav ja máhtsamav ja vuosteldit gájklágásj organisieriduvvam kriminalitehtav.

16.5) Viekkovunnenedit gájklágásj korruptsjávnáv ja duolggomav.

16.6) Ávddánahttet dåbmaris, vásstediddje ja rabás ásadusájt juohkka dásen.

16.7) Sihkarasstet guldaliddje, sebradahtte, oassálasste ja ávdåstiddje mierredimprosessajt juohkka dásen.

16.8) Vijdedit ja nannit ávddánahttemrijkaj oassálasstemav globála stivrrimásadusájda.

16.9) Ávddál 2030 galggá gájkajda sihkarasteduvvat juridihkalasj identitiehtta, duola dagu galggá riegádibme registrideriduvvat.

16.10 Sihkarasstet diedo li sadjihin gájkajda ja jut vuodulasj friddjavuohta suodjaluvvá, nasjávnálasj lágaj ja rijkajgasskasasj sjiehtadusáj milta.

16.a) Nannit guoskavasj nasjávnálasj ásadusájt, duola dagu rijkajgasskasasj aktisajbargo baktu, kapositiehta tsieggima diehti juohkka dásen, sierraláhkáj ávddánahttemrijkajn, vaj nahki vahágahttemav hieredit ja vuosteldit terrorismav ja kriminalitehtav.

16.b) Iehpenuppástime lágajt ja politikhkav ávdedit guoddelis ávddánibmáj.

17. ulmme: Nannit tjadádimnævojt ja ádåstuhttet globála guojmmevuodajt guodelis ávddånime gáktuj

Ruhtadibme

17.1) Nasjåvnålasj ressursajt nannit ja mobilisierit, duola dagu rijkajgasskasasj dårja baktu ávddånahttemrijkajda, dajna ulmmen jut buoret rijkaj fámoj gájbbedit værojt ja ietjá divudijt.

17.2) Gåtsedit ávddånam rijkja állåsit tjadádi ietjasa almulasj ruhtaviehkkevælggogisvuodajt (ODA) ávddånahttemrijkaj vuoksuj, duola dagu li moadda rijkja loabedam vaddet 0,7 % ODA/BNI (BNI=bruttonasjonálaboados) ruhtaviehkken ávddånahttemrijkajda ja 0,15-0,20 % ODA/BNI unnemusát ávddånam rijkajda. ODA vadde aloduvvi vattájtjut unnemusát 0,20 % ODA/BNI ruhtaviehkken unnemusát ávddånam rijkajda.

17.3) Áttjudit ienep ruhtadime gáldojt ávddånahttemrijkajda.

17.4) Viehkedit ávddånahttemrijkajt jávsådittjat guhkepájggásasj ja guodelis vielgeævtjojt aktiduvvam politihka baktu man ulmme l viehkedit vielgij maksemij, vielgev luojttet jali vielggestruktuvrav ietjáduhttet, ja háldadit hæjomus ja ienemusát vielgeduvvam rijkaj álggorijkavielgev váj unnet hiedev mij la vielgev tjuovvum. ↵

17.5) Dåjmajt mierredit ja tjadádit ma ávdedi dajt unnemus ávddånam rijkaj investierimijt.

Teknologija

17.6) Nuortta-oarje-aktisajbargov nannit, oarje-oarje-aktisajbargov ja triangulára aktisajbargov regiåvnå ja rijkajgasskasasj dásen diehtaga, teknologija ja innovasjåvnå hárráj, ja buoredit máhttojuogadimev vælggogissan dahkke sâbaduvvam ævtoj milta, duola dagu buorebut aktidit árnigijt ma juo gávnnuji, ájnnasit AN-dásen, ja teknologijavejulasjvuodaj juogadime baktu globála mekanisma milta.

17.7) Ávdedit birássiesste teknologija ávddånahttemav, juogadimev ja gaskostimev ávddånahttemrijkajda buorre ævtojda, duola dagu viehkeddje ævtoj ja ietjá dakkár ævtoj milta ma li buorebu gå majt ietjá rijkja oadtju, bielij gasskasasj sjiehtadusáj milta.

17.8) Álgadit teknologijabájkav ja kapasitiehttatsieggimdåjmav diehtaga, teknologija ja innovasjåvnå hárráj daj unnemusát ávddånam rijkajda 2017 rádjáj, ja ienebut

adnet viehkeddje teknologijjav, sierraláhkáj diehtojuohkem- ja guládallamteknologijjav.

Kapasitiehttatsieggim

17.9) Lasedi rijkajgasskasaj därjav tjadádittjat dábmaris ja ulmmelasj kapasitiehttatsieggimav ávddånahttemrikkajn, ja navti doarjjot nasjåvnålasj plánajt gáktu tjadádit divna guodelisvuoda ulmijt, duola dagu nuortta-oarjje ja oarjje-oarjje-aktisajbargo baktu ja moatbelak aktisajbargo baktu.

Oasástallam

17.10) Ávdedit ábbålasj, njuolgadusáj tjuovvo, rabás, iehpenuppástiddje ja dássásasj multilaterála oasástallamav mij la Værálda oasesorganisasjåvnå (WTO) vuolen, duola dagu Doha-tjåhkanimen sjehtadallamijt állidit.

17.11) Lasedit ávddånahttemrikkaj ekspårtåv viehka ålov, ájggomusájn gærddodit unnemusát ávddånam rijkaj oasev værálda ekspårtås Ávddål 2020.

17.12) Visses ájggemierij sissjelin ásadit unnemusát ávddånam rijkajda stuoves ja divudahtes oasesloabev, masi ælla kvåvtå mierreduvvam, Værálda oasesorganisasjåvnå (WTO) mærrádusáj milta, duola dagu dan baktu jut li tjielgga ja álkkes vuorodimnjuolgadusá gálvoimpårtå hárráj unnemusát ávddånam rijkajn, vaj da álkkebut bessi márnánijda.

Systiemalasj ássje

Politihkaliasj ja ásaduslasj semalasjvuohtra

17.13) Nannit værálda makroekonomijja stádesvuodav, duola dagu politihkalasj aktidime ja semalasjvuoda baktu.

17.14) Jáksát ienep ábbålasj ja semalasj politihkkaj guodelis ávddåname hárráj.

17.15) Vieledit aktugasj rijkaj politihkalasj máhttelisvuodajt ja jádedimev mij guoská gáktu ásadi ja tjadádi ietjasa politihkav hæjosvuoda hieredime ja guodelis ávddåname gáktuj.

Moadda berustimij guojmmevuohtra

17.16) Nannit globála guojmmevuodav guodelis ávddåname hárráj, ja dav doarjjot moatte bælálattjaj guojmmevuodaj ma máhtti mobilisierit ja juogadit máhtov, tjehpudagáv, teknologijjav ja rudálasj ressursajt váj divna rijka, ájnnasit ávddånahttemrikkja, jáksi guodelisvuoda ulmijt.

17.17) Doarjjot ja ávdedit buoragit doajmme guojmmevuodajt almulasj dásen, almulasj ja priváhta bielij gaskan ja sivijla sebrudagán maj vuodon li guojmmevuodaj ja ressurssastratesijjaj vásádusá.

Dáhtá, váksjum ja vásstálasjvuhta

17.18) Ávddål 2020 lasedit dárjav ávddánahttemrijkaj kapasitiehttatsieggimij, aj unnemusát ávddánam rijkaj ja smáv ávddánahttemsuołostáhtaj kapasitiehttatsieggimij, váj viek álov buoret luohtedahtte ja ájggeguovddelis diedoj åttjudimev, majna l buorre kvalitiehtta ja ma li iereduvvam sisboado, sjierve, álldara, tjerda, tjerdalasjvuoda, migrasjåvnnåstáhtusa, doajmmamfámoj, geografijjalasj saje ja ietjá dåbdomerkaj milta ma nasjåvnålasj aktijuhtaj guoski.

17.19) Ávddål 2030 vijddásappot ávddánahttet dálásj dåjmajt ávdedittjat metåvdåjt gáktu mihttit guodelis ávddáname båhtusijt ma båhti bruttonasjonálabuktagij duodden, ja doarjjot ávddánahttemrijkaj kapasitiehttatsieggimav statistihkkasuorgen.

Divna gávå: FN-sambandet/Eivind Oskarson

